

22 112 Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 3199 Brief van de minister voor Rechtsbescherming

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 september 2021

Hierbij bied ik u de negende editie aan van het door de Europese Commissie (Commissie) jaarlijks gepubliceerde Europees Justitie Scorebord (EJS), het EJS 2021 (COM (2021) 389)¹. Het oordeel van het kabinet over proportionaliteit en subsidiariteit ten aanzien van de bevindingen in het rapport is ook dit jaar positief.

Het EJS laat gegevens zien over de efficiëntie, kwaliteit en onafhankelijkheid van de rechtsstelsels in alle EU-lidstaten. Dit informatieve instrument kan gebruikt worden door lidstaten bij het constateren van tekortkomingen van het eigen stelsel, geeft mogelijkheden tot verbeteringen voor lidstaten weer en ondersteunt bij het herkennen van best practices in andere lidstaten. Door de onderlinge verschillen in de rechtssystemen van de lidstaten is het EJS maar beperkt geschikt om lidstaten onderling te vergelijken.

De rechtsstaat en daarmee het hebben van goede, onafhankelijke en efficiënte rechtspraak vormt een basisvoorwaarde voor het functioneren van de Europese Unie waaronder de interne markt. Burgers en bedrijfsleven moeten hierop kunnen vertrouwen.

Voor de totstandkoming van het EJS 2021 heeft de Commissie gebruik gemaakt van data van onder andere de Commission for the Efficiency of Justice van de Raad van Europa (CEPEJ), het European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ), het Network of the Presidents of the Supreme Judicial Courts of the EU (NPSJC), de Association of the Councils of State and Supreme Jurisdictions of the EU (ACA-Europe), Eurostat en het World Economic Forum (WEF). Ook heeft de Commissie weer experts uit de lidstaten – veelal vertegenwoordigers van ministeries van Justitie en Raden voor de rechtspraak – geraadpleegd.

De negende editie laat ten opzichte van de vorige edities meer indicatoren zien op het gebied van digitalisering binnen de justitieketen en er is een nieuwe indicator toegevoegd met betrekking tot de onafhankelijkheid van de advocatuur. Ik zal hieronder verder ingaan op de nieuwe indicatoren. In het EJS-rapport wordt over het algemeen een positief beeld geschetst van het Nederlandse rechtstelsel aan de hand van indicatoren over efficiëntie, kwaliteit en onafhankelijkheid.

Het beeld van de efficiëntie van de Nederlandse rechtspraak is in beeld gebracht aan de hand van de indicatoren afhandelingspercentage, doorlooptijden en aantallen aanhangige zaken. De efficiëntie is op basis van de gegevens relatief

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

constant en onverminderd positief. Het afhandelingspercentage van zaken binnen de Rechtspraak is in de in het EJS 2021 aangehaalde periode van jaren 2017 t/m 2019 100%. In periode 2017-2019 is tevens een gestage afname zichtbaar in het aantal aanhangige zaken.

Het EJS laat een stabiel beeld zien wat betreft de doorlooptijden. In vergelijking met andere lidstaten zijn de doorlooptijden relatief kort. Daarbij valt wel een verschil waar te nemen tussen de eerste aanleg enerzijds en tweede en derde aanleg anderzijds. Laatstgenoemde categorieën kennen een relatief langere doorlooptijd in vergelijking met andere lidstaten.

In absolute zin ziet de Rechtspraak ruimte voor verkorting van de doorlooptijden. Daartoe heeft zij het programma Tijdige Rechtspraak ingericht. Vanaf volgend jaar zullen naar verwachting de eerste resultaten zichtbaar worden van dit programma.

Binnen het thema kwaliteit zijn verschillende indicatoren ten aanzien van digitalisering binnen de justitieketen toegevoegd. Het EJS beoogt hiermee de focus op digitalisering van de rechtspraak in de lidstaten te versterken. De Europese Commissie wil de nadruk leggen op burgervriendelijke rechtspraak.

Het EJS laat o.a. zien dat in Nederland de online ondersteuning bij toegang tot het recht goed geregeld is. Zo wordt voorzien in leerhulpmiddelen voor digitale toegankelijkheid, openbare computers en informatie die ook online toegankelijk is voor burgers die de Nederlandse taal niet machtig zijn of een visuele en/of auditieve beperking hebben.

Gerechtelijke procedures en wetten zijn in Nederland aangepast om een digitale werkwijze mogelijk te maken. Daarnaast is veilig digitaal communiceren binnen de juridische beroepsgroepen mogelijk gemaakt. Het EJS laat echter tevens zien dat in Nederland winst is te behalen op het gebied van digitalisering. Hierbij kan gedacht worden aan het online betalen van griffierechten, toegang tot dossiers in zaken die zijn gesloten en het bieden van digitale oplossingen om rechtszaken te starten en te volgen. Om dat laatste meer mogelijk te maken loopt bij de Rechtspraak het programma Digitale Toegang dat beoogt in de komende jaren steeds meer zaakstromen digitaal toegankelijk te maken. De digitale toegang gaat bestaan uit een digitale brievenbus voor procespartijen, een digitale postkamer voor de griffies en een voor de procesdeelnemers toegankelijk digitaal dossier.

Dit jaar wordt wederom aandacht besteed aan de structurele en gepercipieerde onafhankelijkheid van de rechtspraak onder burgers en bedrijven. Het percentage burgers dat de onafhankelijkheid van de rechter goed tot erg goed vindt is even hoog gebleven. Voor het bedrijfsleven is er zelfs sprake van een lichte stijging van het aantal bedrijven dat de onafhankelijkheid goed tot erg goed vindt. De in het EJS aangehaalde data van het World Economic Forum bevestigen dit beeld.

Binnen de categorie structurele onafhankelijkheid is een nieuwe indicator toegevoegd met betrekking tot de onafhankelijkheid van de advocatuur. Er wordt gekeken naar het systeem voor het opleggen van disciplinaire maatregelen jegens

advocaten, toegang tot het beroep van advocaat, de borging van de geheimhoudingsplicht en de afstand tot de politiek. Nederland scoort hierop goed, met een score van 8,5 van de maximaal 9 punten.

Evenals de voorgaande jaren is het beeld van Nederland in het EJS over het geheel overwegend positief. Ik blijf mij echter ernstige zorgen maken over sommige andere lidstaten, met name Polen en Hongarije aangaande de daar doorgevoerde of voorgenomen veranderingen in de rechtsstaat. Deze zorgen worden bevestigd door het recent gepubliceerde tweede jaarrapport van de Europese Commissie over de rechtsstaat in de Unie en haar lidstaten. Dit rapport zal u binnenkort worden aangeboden door het kabinet, voorzien van een reactie.

Het Sloveense Voorzitterschap heeft laten weten voor de JBZ-Raad van december a.s. opnieuw een bespreking van de justitiële aspecten van rechtsstatelijkheid te voorzien, waarbij naast het nieuwe jaarrapport over de rechtsstaat in de EU ook het EJS aan bod zou kunnen komen. Dit biedt mij dan de mogelijkheid om mijn zorgen weer onder de aandacht van mijn ambtsgenoten uit de andere lidstaten en de Commissie te brengen.

De minister voor Rechtsbescherming,
S. Dekker